

DEMOKRACIJA

VII. VELIKI DOBRODELNI PLES SDD V TRSTU bo v nedeljo 16. februarja ob 22 uri v Hotelu Excelsior Palace

Leto XII. - Štev. 4

Trst - Gorica, 15. februarja 1958

Izhaja 1. in 15. v mesecu

Vzpostavljeno ravnotežje

V skromnih 17 tednih so Združene države zopet vzpostavile ravnotežje na področju, na katerem jih je Sovjetska zveza prehitela. 4. oktobra 1957 je začel krožiti okrog Zemlje prvi umetni satelit sovjetskega izvora, 3. novembra, v okviru proslav štiridesetletnice Oktobrske revolucije mu je sledil drugi, 31. januarja pa se jima je pridružil tretji, tokrat ameriški »Raziskovalec«. Obe vodilni vesilici sodobnega sveta sta se torej glede vodnih izstrelkov zopet znašli na približno isti ravni.

Se ko je prvi Sputnik opisoval komaj svoje prve kroge v vesirju smo zapisali, da prednost na enem področju še ne izenačuje velike razlike v splošnem tehničnem in industrijskem potencialu Vzhoda in Zahoda. Dejali smo, da imajo Sovjeti res prvi umetni satelit in medcelinsko raketo, toda nadmoč Zahoda in s tem njegova varnost sta vseeno ostali bistveno neokrnjeni. Vkljub temu pa ne bi imelo smisla tajiti, da sta na Zahodu rastla neprikrita zaskrbljenost in razočaranje. Hladna razmišljanja so namreč eno, psihološka razpoloženja, v katera tako rade zapadajo množice, pa drugo.

Zdaj je to mimo. Združene države, v katerih je sicer javno mnenje podvrlo svoje politične in vojaške voditelje neusmiljeni kritiki, se niso predale malodušju. Stisnile so zobe, reorganizirale svoje znanstveno delo na področju vodnih izstrelkov, in po štirih mesecih je sledil rezultat: uspešno so preizkusile svojo medcelinsko raketo in 31. januarja je s Kap Canevarala poletel v vesirju prvi ameriški satelit.

Ni ga odstrelila mornarica, kateri je bilo v načrtih za mednarodno geofizično leto zaupano to delo. Njeni poskusi z nalašč za ta namen konstruirano raketo Vanguard so ponovno spodleteli. Pač pa je uspel poskus vojske in sicer ne z v mirovne, pač v vojne namene (medcelinsko obstreljevanje) zamišljeno raketo Jupiter. Nekateri Američani pravijo, da je v tem pravzaprav neka svojevrstna tragika: naprave, namenjene izključno za znanstvena proučevanja odpovedujejo, vojaška raketa pa je uspešno dvignila satelit v zaželjeno višino, mu dala predvideno smer in brzino.

Primerjalni podatki

Prvi ameriški satelit je sicer lažji in manjši od sovjetskih (tehta 30,8 funtov, medtem ko je Sputnik I tehtal 184 funtov, Sputnik II pa 1.120 funtov), toda poletel je veliko višje (maksimum 1700 milj, Sputnik I 560 milj, Sputnik II 1056 milj) in njegova pot okrog Zemlje je temu primerno daljša ter traja 114 minut (Sputnik I 96,2 minute, Sputnik II 103,7 minute). Brzina kroženja je pri vseh treh umetnih satelitih približno ista (18.000 milj na uro). Sovjetska zveza je seveda izbrala za svoje satelite takšno pot, da so vsaj deloma krožili nad njenim ozemljem. Ravna njihove poti je tvorila z ravnino ekvatorja kot 65 stopinj. Američani pa očitvidno ne želijo, da bi njihov satelit padel na ozemlje kakšne komunistične države in zato so za njegovo kroženje izbrali pot, katere ravnina je nagnjena, v odnosu na ravnino ekvatorja, za 35 stopinj. Tako sovjetski kot ameriški sateliti so opremljeni z najvažnejšimi merilnimi instrumenti, razlika je samo v tem, da bosta radijski oddajni postaji a-

meriškega satelita oddajali svoja sporočila veliko delj.

Predsednik Eisenhower je posebej ukazal, da je treba vse podatke, ki jih bodo dobili od »Raziskovalca« sporočiti mednarodni znanstveni javnosti. Če bodo to izpolnili tudi Sovjeti, potem bodo prav merjenja v različnih višinah, v katerih krožijo, oziroma so krožili, prvi trije sateliti, postala vir dragocenih primerjav.

Posledice

Ko so Sovjeti izstrelili svoj prvi satelit je komunistično časopisje bilo polno izjav, s katerimi je trdilo, da je prav izstrelitev satelita dokaz nedoseženosti komunističnega družbenega reda, ki edini omogoča nemoten razvoj znanosti in neslutnega tehnične dosežke. Satelit naj bi bil dokaz za vsestransko prednost in popolnost komunističnega nauka.

Naj zdaj, ko so, po komaj trimesečnih naporih, Združene države nadoknadile zamudo na področju, kjer so zavestno zaostale za Sovjetsko zvezo, rečemo, da velja prav isto tudi za Združene države in tamkajšnji način življenja?

Mislimo, da bi bilo pretirano, kajti v življenju ni popolnosti. So le ideali, kate-

rim se lahko bolj ali manj približamo. So pa Američani, oziroma zahodni znanstveniki, ki z njimi sodelujejo, še enkrat dokazali, da se na tehničnem polju ne pustijo omalovaževati.

Važnejše kot ideološke in družbeno ureditve zadevajoče posledice ameriškega satelita so tiste, ki se nanašajo na mednarodno področje. Ali so se možnosti za ohranitev miru in sporazumno rešitev svetovnih vprašanj z raziskovalcem zmanjšale ali povečale?

To je usodno in najneposrednejše vprašanje.

S prepričanjem lahko rečemo, da so se povečale. Totalitarni tabor, ki je za rešitev notranjih in mednarodnih vprašanj že nekajkrat uporabil silo, je izgubil prednost, ki bi ga lahko zapeljala na nepremišljen korak. Zahod, ki je zaskrbljen za lastno varnost, pa zdaj lahko ponovno sede s predstavniki Vzhoda za zeleno mizo, zavečajoč se, da razpolaga z enakimi aduti kot njegovi sobesedniki. Vzpostavljeno je ne samo stvarno, temveč tudi psihološko ravnotežje med Vzhodom in Zahodom in v ta jih okoliščinah se nevarnost vojne oddaljuje, ne pa približuje.

Trst noče privilegijev, ampak pravice!

Dne 24. januarja je podal predsednik tržaške Trgovske, industrijske in kmetijske zbornice prof. Luzzatto Fegiz pred Pokrajinskim svetom (Consulta) daljše poročilo o tržaškem gospodarstvu. Njegova izvajanja so vzbudila v tržaških in rimskih političnih krogih ostre ugovore in odobravanja.

Kaj je prof. Luzzatto Fegiz povedal? Dejal je, da se lahko smatra, da se je gospodarski položaj Trsta v letu 1957 nekoliko izboljšal, posebno če se upošteva, da je pomorski blagovni promet dosegel 5 milijonov ton, kar je 4% več kot leta 1956. Pri tej svoji ugotovitvi je prof. Fegiz očitno mislil na nedavno konferenco vladnega komisarja dr. Palamare. Ta je podal zelo optimistično sliko o tržaškem gospodarstvu. Toda - je dodal prof. Fegiz - pri tem je treba vedeti, da se je blagovni promet drugih italijanskih pristanišč v istem razdobju povečal za 12%. Trst torej res napreduje, toda počasi, tako počasi, da dejansko vedno bolj zaostaja za drugimi italijanskimi lukami.

Temu se mora odpomoči. Zato meni prof. Fegiz, da je potrebno pospešiti tržaški gospodarski razvoj, vzpodbuditi krajevno gospodarsko podjetnost. Da bi se to doseglo mora Rim pokazati večje razumevanje za tržaške probleme, ustvariti je treba zaupanje med Trstom in državnimi oblastmi. Trst je izgubil svoje zaledje, povojni dogodki so spreminjali sestavo njegovega prebivalstva, izgubil je dober del svoje trgovinske mornarice. Zato bi morala biti vladna politika glede Trsta, kateremu je narava prisodila tako vlogo v prometu med Srednjo Evropo, Sredozemljem in Vzhodom, dalekovidna in širikosvrhna.

Toda o temu ni sledu. Po treh letih vlada še nima nobenih načrtov glede Trsta in Tržačani so razočarani. Med svojim govorom je prof. Luzzatto Fegiz omenil tudi primer tržaškega odposlanstva, ki se je podalo v Rim, da intervenira pri podtajniku v predsedstvu vlade, senatorju Spallinu. Senator Spallino, kateremu so poverjene prav tržaške zadeve, pa je sprejel odposlanstvo zelo neprijazno. Dejal je, da ima že šest tržaških spomenic in da bo nova sedma. Tržačani naj se zavedajo, da je tržaška pokrajina samo ena izmed številnih italijanskih pokrajin in da Tržačani ne morejo zahtevati zase nobenih posebnih privilegijev na račun drugih pokrajin, katerim bi potem konkurirali.

Prof. Luzzatto Fegiz je dodal, da pomena tega dogodka sicer ne smemo precenjevati, a tudi ne podcenjevati okoliščine, da se ljudi, ki tako mislijo, voli za senatorje in celo postavljajo pri predsedstvu vlade, od koder dajejo navodila vladnemu komisarju. Tudi se ne sme misliti, da se vlada za Trst ne briga ali da je napram njemu nerazpoložena. Dejstvo je le, da je prepričana, da se v Trstu dobro živi, veliko boljše kot v mnogih drugih italijanskih pokrajinah. Zato se Rimu zdi krivično, da bi zahteval od italijanskih davkoplačevalcev žrtve za prebivalce mesta, ki žive v sorazmernem blagostanju.

Zalibog - pripominja prof. Luzzatto Fegiz - še ni uspelo Rimu dovedati, da predstavlja Trst velik, a slabo izkoriščen kapital. Zato moramo potrpežljivo nadaljevati s prepričevanjem, da je treba Trstu pomagati, da preboli rane, ki mu jih je prizadela vojna, da zopet zaigra svojo pristaniško, trgovsko in industrijsko vlogo. Zato niso potrebne velike državne investicije. Z modernimi in elastičnimi zakoni je treba Trst postaviti v položaj, da lahko kljubuje in konkurira drugim evropskim pomorskim izhodiščem. Biti mora konkurenčen tako glede prevoza iz zaledja in v zaledje, pomorskih zvez, izvenearinskih blagovnih manipulacij in valutnih svobod. Oslajati je treba nalaganje delniških kapitalov. Skratka, storiti je treba vse, da se v Trstu opogumi zasebno pobudo, odstrani sedanjo negotovost in ustavi izseljevanje tržaških specializiranih delavskih sil in najbolj podjetnih mož.

(Konec na 2. strani)

Dogodki po svetu

UREDITEV SLOVENSkih SOL na Koroškem je še vedno predmet političnega spletkarjenja. Posebno koroški nemškotarski krogi se nikakor ne morejo pomiriti s tem, da bi Slovenci zares dobili svoje šole, povsod, kjer živi slovenska manjšina. Tako so prve dni tega meseca poslali na Dunaj delegacijo tzv. »vindišerjeva, izkoreninjenih Slovencev, ki že izza nacističnih časov nastopajo na Koroškem kot nekakšna tretja narodnostna skupina. Delegacija je sprejel posebni ožji odbor avstrijskega parlamenta, ki je pravkar zoposlen s pripravljanjem dokončnega besedila zakona o šolstvu na Koroškem. »Vindišerja, ki jih vodi dr. Einspieler, so germanofilsko usmerjeni. Kot taki pravijo, da koroški Slovenci ne potrebujejo nobenih šol v lastnem jeziku. Zato se predvideva, da bo njihova intervencija izzvala nove težave v realizaciji želja vseh pravih in zavednih koroških Slovencev, ki se opirajo na čl. 7 državne pogodbe in zahtevajo širokogrudno ter pošteno ureditev manjšinskih zadev in pravic.

»PRESEDNIKI PROTI KRALJEM« je neki švicarski tednik posrečeno označil sedanje dogajanje na Bližnjem in Srednjem Vzhodu. Nihče sicer še ne ve kako bo funkcionirala nova »Združena arabska republika«, v katero sta se zlila Egipt in Sirija. Razlike med obema državama so namreč velike. Državi splot nimata skupne meje, oddaljeni sta 450 km, v Egiptu je izvedena agrarna reforma in meščanske politične stranke so likvidirane, v Siriji so pa na krmilu prav meščanski sloji in sam predsednik dežele je eden njenih največjih veleposestnikov. Vse to bo verjetno še vir velikih težav, na katere se pa voliči na referendumu, ki je razpisan za 21. februarja, najbrže ne bodo veliko ozirali.

Naser, ki je s to združitvijo nedvomno veliko pridobil, zdaj že upira pogled naprej. Pred seboj ima zvezo treh kraljev - Saudske Arabije, Iraka in Jordana. Napravil bo vse, kar je v njegovi moči, da jim spodkoplje tla pod nogami. V njihovih deželah, posebno v Jordaniji, ima močne pete kolone in geslo arabske združitve, ki ga propagira, ima veliko privlačno moč.

Najbolj zaostali in še popolnoma fevdalni arabski vladar, jemenski princ, se v Kajru že pogaja za pristop k skupni arabski državi. Tudi tu bo zanimivo opazovati, kako bo združil svoje nazadnjaške vladarske predpavice z nazori in ustanovami Egipta, ki hoče veljati za socialno progresivno državo.

MAO TSE TUNGOVE CVETLICE ne uspevajo. Tudi na Kitajskem so komunisti spoznali, da ne smejo dovoliti prav robene demokracije, ako ne želijo, da jim oblast zdrsne iz rok. Medtem ko je Mao Tse-tung vedno komaj letim dni suvcano in samozadovoljno primerjal Kitajsko vrtu, v katerem lahko uspeva 100 različnih cvetlic, je že let 1957 pokazalo, da totalitarizem in še tako onevrna demokracija ne greta skupaj. Nekaj časa se je govorilo, da se bo Mao Tse-tung razočaran umaknil iz politike, vendar je videti, da se je premislil. Oblast je pač oblast. Raje je sam pograbil za metlo in nedavno je pometel iz svoje vlade ministre tzv. Demokratske lige, ki je že dolga leta sodelovala s komunisti. Odleteli so ministri za gospodarstvo in lesno industrijo, minister za pošto in minister za prehrano. Prvi je bil celo pripravljen

ZA SVOBODO IN DEMOKRACIJO PROTI SUŽENJSTVU DIKTATUR

Darujmo v tiskovni sklad „Demokracije“!

podvreči se avtokritiki, a mu ni nič pomagalo. Odstavljene vrhove je časopisje napadlo, da so rušili komunistične pridobitve in da so širili prežvele meščansko-demokratske ideje. Postopek je torej prav tak kot v ostalih ljudskih demokracijah. Cim so »koristne budale« odigrale svojo vlogo, potem morajo iti, in to ne kot častni ljudje, temveč oblateni in onemogočeni.

Težave za Mao Tse-tunga pa s tem še niso pri kraju.

ITALIJANSKI DRŽAVNI PRORACUN za leto 1958-59, katerega osnutek je odobrili Ministrski svet na svoji seji dne 23. januarja 1958, predvideva 3.123,3 milijard lir dohodkov in 3.258,0 milijard lir izdatkov. Primanjkljaj, za katerega je bilo v tekočem proračunu predvideno, da bo znašal 204,6 milijard lir, je v odobrenem osnutku za leto 1958-59 zmanjšal na 134,7 milijard lir. V ostalem predvideva osnutek, da se bodo državni dohodki v prihodnjem finančnem letu povečali za 274,3 milijarde, izdatki pa za 204,4 milijarde. Povečanje je torej obojestransko. Značilno je, da prinesejo v italijanskem državnem gospodarstvu neposredne davščine (med njimi Vanoni) samo 597 milijard, medtem ko prispevajo socialno mnogo manj pravično razdeljene posredne davščine na razne poste celih 1077 milijard, med njimi samo prometni davek (IGE) 660 milijard.

OBISK V ATENAH, kamor se je podal britanski zunanji minister Selwyn Lloyd, naj bi prispeval k sporazumni rešitvi

ciprskega vprašanja. Pravijo, da bo britanski minister predlagal, da bi se Cipru takoj zagotovilo avtonomijo, po desetih letih pa naj bi Ciprčani s plebiscitom odločili o svoji dokončni državni pripadnosti. O tem predlogu je Selwyn Lloyd govoril s Turki na nedavni konferenci držav Bagdadskega pakta v Ankari. Turki pa nad njegovim predlogom niso bili navdušeni, ker so prepričani, da bi turška manjšina na Cipru bila na ta način izročene samovoljni grške večine. Zato predlagajo razdelitev otoka na dva dela, enega, ki naj pripade Grčiji, drugega, ki naj pripade Turčiji. Vmesna rešitev bi bila v tem, da bi turški manjšini bile mednarodno zajamčene njene pravice, Turčija pa bi dobila za dolgo dobo v uporabo primerno vojaško bazo na otoku. Ta bi ji bila nekakšno jamstvo, da bo Grčija svoje obveze do turške narodne manjšine tudi držala.

Ciprsko vprašanje je zapleteno in ni pričakovati, da bi ga britanski zunanji minister z enim samim svojim obiskom čudežno rešil.

BOMBARDIRANJE TUNIZIJSKE VASI so dne 8. tm zagrešili Francozi, ki z Alžircom nikakor nimajo sreče. Svojo akcijo opravičujejo z borbo proti alžirskim upornikom. Tunizijska vlada pa ne mara iti kar tako preko incidenta, ki je zahteval nad 70 smrtnih žrtev. Pritožila se je na Združene narode in je pozvala svojega poslanika v Parizu naj pride domov. Združene države spremljajo razvoj v Severni Afriki z rastočo nestrpnostjo.

VEŠTI z GORIŠKEGA

Zakaj so se titovci predali Nenniju? Notranji položaj

»Demokracija« od 1. t. m. je zbudila pozornost slovenskih krogov s svojim člankom o vstopu desetorice goriških titovcev v Nennijevo socialistično stranko. V prvi vrsti grede ugibanja, pomisleki in pojasnila o trojici titovcev, ki jih je vodstvo socialistične stranke sprejelo v glavni odbor. V omenjeno trojico pravijo namreč, da ne spada časnikarka Dorica Makučeva. »Demokracija« je pač prinesla imena trojice, kot so bila uredništvu javljena in danes vest v gornjem smislu popravljena. Tako se navadno zgodi, kadar prizadeti sami ne daje zadevnih pojasnil, pač pa držijo vse nekam zagonetno skrivito in tajno, kakor da bi novega položaja, ki ga v njem zasedajo, ne bili preveč veselji.

Se najbolj radovedni pa so naši goriški krogi, pa tudi marsikateri posamezni titovci o vzrokih in ciljih, ki so titovce privedli do tega koraka. Nennijevce pa, da so titovce v svojo stranko sprejeli.

Vemo, da so že pred leti titovci spoznali da slovenskega ljudstva ne morejo več držati na vajatih z zagotavljanjem boljše bodočnosti, ker je položaj delovnega ljudstva v Titovini vendar tako zelo slab, da ga ni moči prikrijevati. Sorodniki tostran in onstran obmejnega pasu se izmenoma obiskujejo in si vse zaupajo. Beguncev iz titovega raja pa prihaja na Goriško kar na trume.

Ze pred leti torej je neka komunistična osebnost iz Ljubljane nakazala titovcem v zamejstvu korak, ki naj ga storijo, da opravičijo svoj obstoj na terenu. Titovcem-voditeljem, namreč, in ne članom organizacije, ki jim niso več slepo sledili. Naj se namreč pridružijo tujim levčarskim strankam.

S Cucchijem in Magnanijem naši titovci niso imeli sreče. Od časa ločitve od teh dveh, zaradi znanih nujnih opredelitev, so titovci iskali pot v drugo smer. Najprvo so seveda mislili na povrnitev v komunistično stranko. Pravijo, da so komunisti, Togliattijevi seveda menda zahtevali tudi precej denarja za povratek v stranko po razcepu od leta 1948.

Ta zahteva po denarju, naj bi titovce odvrnila od komunistov.

Z ozirom na prilike, ki vladajo na obmejnem goriškem področju, so titovci našli pri Nennijevih socialistih ugodne pogoje za sprejem v to stranko, ki sicer ne računa na dosego kakega poslanca več s pomočjo glasov, se vendar zadovoljuje s tem, da tistih glasov ne odnese kaka druga stranka.

Morda pa je tudi Tito sam s tem nekaj pridobil. Ni rečeno, da ni od Nennija vsaj to dosegel, da ne nadaljuje s svojo politiko po revizionizmu državne meje, o čemer je leta 1956 tako ognjevitivo govoril.

V samem Nennijevem socialističnem krogu pa so s pristopom titovcev v njihovo

stranko zelo zadovoljni, misleč, da imajo titovci za seboj slovensko javnost, ali vsaj njen večji del. V tem se seveda varajo. Upajo pa, da se bo slovenski človek v sedanjem bodočem zamejskem položaju odrekel svojim vztrajnim zahtevam po jezikovni zaščiti in splošni enakopravnosti, ker menijo, po svoji socialistični zgrajenosti, da jezik in narodnost ne igra nobene vloge pred gospodarskimi dobrinami, ki jih socialisti ljudstvu obljubljajo.

Titovci sami, izgleda, ne upajo veliko na splošno zaščito Slovencev v Italiji, in si zanjo mnogo niti ne prizadevajo, menič, da je zahteva po jezikovni enakopravnosti le neka nacionalistična nestrpnost.

Kaj si torej obljubljajo od vsega tega? V prvi vrsti ohranitev Titove postojanke na tem zamejskem področju in potem te postojanke vez med Titovo komunistično stranko in Nennijevimi socialisti, ne zaradi Slovencev v Italiji, ampak zaradi Titove in Nennijeve politike in političnih namenov.

Nekam čudno izgleda ta zveza med Titom in Nennijem, ko je vendar prvi nasilen diktator, drugi pa razvojni socialist. Toda danes, ko se komunisti in socialisti med seboj pričajo in lovijo, je tudi taka vez mogoča in pod nekim pogojem razumljiva. Zlasti še zato, ker se Tito ne čuti še popolnoma varnega pred boljseviki.

Ce pa bodo nennijevci, res kaj storili in dosegli za zaščito in sploh za enakopravnost Slovencev, toliko bolje. Toda to, kar so vnesli v osnutek deželnega statuta ne predstavlja ničesar, ker ne odgovarja niti od daleč pravilnemu besedilu zakona za našo zaščito in enakopravnost.

In kdo naj zahteva Slovencev zagovarja v rimskem parlamentu: slovenski, ali italijanski Nennijev socialist? O tem niso še odločili. Recimo bolje, da ni še znano, kaj in kako so v tem oziru sklenili.

Odločitvi goriških titovcev za vstop v Nennijevo stranko ni sledila tudi enaka odločitev tržaških titovcev. To naj bi pomenilo, da so se titovci na Goriškem odločili za tak korak, ker oni nimajo več za seboj vsaj toliko ljudstva, da bi lahko na upravnih volitvah sami nastopali. Svojo malenkost skrivajo sedaj za Nennijevo stranko. Ostaneta, torej, v prvi vrsti ohranitev politične postojanke na terenu, na tem področju zamejstva, in veza, ki jo hočeš nočeš med Titom in Nennijem to dejstvo ustvarja.

Tito se spogleduje z Nennijevo socialistično stranko, Nennijeva stranka pa nekako rehabilitira Tita in titovce v zamejstvu pred italijansko javnostjo ter mu daje videz veljavnosti v socialističnem svetu.

Nennijevci menijo da so na Goriškem svojo socialistično fronto okrepili, saj bo Tito verjetno večjo važnost pripisoval Nenniju kot ostalim levčarjem.

Notranji politiki v Italiji daje svojo značilno lastnost skorajšnji razpis novih državnozbornih volitev, na katere se vse stranke že precej živahno pripravljajo. Vse to pa ima svoj izraz tudi v zadržanju raznih parlamentarnih skupin pri glasovanju raznih zakonskih predlogov in pri vladni politiki. Razne parlamentarne skupine bi se rade pokazale kot čim bolj vnete in skrbne za koristi državljanov, zlasti delovnega ljudstva. To se je pokazalo tako ob podrobnih razpravljanjih zakona o kmetijskih najemnikih, kakor tudi zakona o povišanju pokojnin socialnega skrbstva. Prvega zakona niso še v celoti izglasovali, drugega pa tako, da bodo uživali povisek trije milijoni tristo tisoč upokojencev. Povišane so najnižje pokojnine od mesečnih 3.500 na 6.000 lir, in od 5.000 na 8.000. Seveda bodo povišane tudi druge vrste teh pokojnin tako, da bodo najvišje dosegle v kratkem 65.000 lir mesečno.

Levičarji so ob tej priložnosti predlagali še bisteni povisek pokojnin socialnega skrbstva za kakih 27 milijard lir, poleg tistega, ki ga je zakonski predlog že predvideval. Poslanska zbornica je novi predlagani povisek odobrila v četrtek 6. t. m. Toda naslednjega dne je vlada, očitno zaskrbljena zaradi uspeha levičarjev, prišla na dan z ugovorom da se prejšnji dan izglasovali še novi povisek ne more izvesti, ker ni povedano kje vzeti visoki znesek, ko ni denarja na

razpolago. Po precej živahni debati so vendarle iztaknili 130 milijard, kot preostanek od 18 milijard, ki jih državni proračun predvideva za dežele, ki pa še ne delujejo.

Povišane pokojnine so začeli izplačevati 13. t. m. toda z učinkom od 1. januarja. One z večjim poviškom, določenih v četrtek in petek preteklega tedna pa s 1. julijem t. l., namesto s 1. januarjem 1959 kot je vlada predlagala.

Ze v zadržanju poslancev pri tem zakonu je razviden boj, ki se bje med strankami za pridobitev uspeha, t. j. ugleda pri volivcih.

Odkrije 18 milijard za dežele, ki ga vlada ne izplačuje deželam, ker še ne delujejo, je zbudilo nov val napadov na vlado, kateri opozicija očita, da skriva državni denar in ga uporablja za lastne namene. Opozicija napoveduje vrsto nastopov v tem oziru z zahtevo, da se zadeva javno razpravlja in razčisti.

Pri razpravljanju o zunanji politiki vlade je bilo opaziti, da se demokristjani nalašč niso hoteli izpostaviti s lastnim dnevnim redom za mir v svetu in za zblizanje dveh znanih taborov, ki bi gotovo bil sprejet, ker bi komunisti verjetno svoj dnevni red umaknili. Tako pa so demokristjani taktično raje pustili glasovanje za komunistični dnevni red, ki je bil seveda odbit, ker ni bil taktično pravilno sestavljen.

Sporazum desničarjev?

Po propadlem poizkusu sporazuma vseh desničarjev za skupen nastop na volitvah, je propadel tudi skoraj že doseženi sporazum dveh monarhističnih strank: Laurove in Covellijeve. Lauro je osnutek sporazuma, ki so ga bili zastopniki obeh strank že podpisali, kratko in malo razbil. Izjavil je, da njegova stranka nastopi na volitvah sama in da bo žela velikanski uspeh tako, da je demokristjani ne bodo mogli prezirati pri sestavi nove vlade. Pozval je Covellijeve monarhiste, naj se včlanijo v njegovo stranko. V resnici se Covellijeveci množično vpisujejo v Laurovo ljudsko monarhistično stranko.

KP izgublja na številu članov

Komunisti sami priznavajo, da so lani izgubili na članstvu 169 tisoč enot, letos pa da se ni več vpisalo v stranko 178 tisoč članov, novih pa da je 56 tisoč, kar pomeni, da je lani in letos stranka izgubila 322 tisoč članov.

Nennijevci socialisti napredujejo?

Po pisanju Nennijevega »Avanti« izgleda, da napredujejo, nennijevci po številu članstva. »Avanti« zatrjuje namreč, da napreduje vpisovanje v stranko letos zelo dobro, zlasti na jugu, kjer ustanavljajo nove sekcije stranke in kjer se je letos vpisalo ponekod tudi trikrat in štirikrat več članov kot lani. Marsikje pa da so se v stranko vpisali tudi bivši pripadniki katoliške akcije.

Združene volitve

Vse kaže, da pride do preureditve senata tako, da bo tudi njegova poslovna doba trajala, kakor za poslansko zbornico, pet let, namesto dosedanjih šest.

Izgleda namreč, da so za preureditev senata tudi Nennijevci socialisti, ki bodo svoje število senatorjev na ta način še povečali. Zeljajo pa, da bi se število petih senatorjev, ki jih predsednik republike sme imenovati, ne povišalo.

Do take odločitve pa so Nennijevci socialisti prišli ker so menda prepričani, da bo predsednik republike razpustil senat hkrati s poslansko zbornico in bodo razpisali nove volitve za oba doma.

Kdo bi si upal ugovarjati proti kršitvi ustave, ko pa se s tem prihrani dobrih 20 milijard lir volilnih stroškov?

SOCIALNA VPRAŠANJA

ZAPRLI BODO JAVNE HIŠE

Po devetih letih odkar ga je senatorica Merlin predložila so koncem januarja v Rimu potrdili zakon, ki prepoveduje obstoj javnih hiš. Zakon kot tak, ki vsebuje tudi nekaj določil za rehabilitacijo in zdravstveno ter socialno pomoč prizadetim ženskam, predstavlja pameten korak naprej za moralizacijo življenja v državi.

PLACE MATERAM - DELAVKAM

Skupina 15 demokristjanskih poslancev je predložila zakonski predlog, po katerem naj bi matere delavke, zaposlene v industriji, prejemale skozi 312 dni na leto po 500 lir na dan, če pustijo delo v tovarni in se raje posvetijo družini. Tudi ta zakonski predlog utegne imeti svoje volilno ozadje z namenom pridobitve na ugledu in na glasovih volivcev. Vendar ga je treba pozdraviti in želeti, da bi kaj kmalu postal delujoči zakon.

Predvidevajo, da bi na podlagi tega zakona zapustilo delo v tovarni in se posvetilo družini, kakih 200 tisoč delavk-mater, ki se ob današnjih razmerah morajo zaposljevati v tovarnah, v škodo družine in vzgoje otrok, ker nimajo moški, glavarji družine zadostnega zaslužka. Zaenkrat pridejo v poštev, kot rečeno, samo industrijske delavke-matere, pozneje pa, upamo, še druge.

Ugibanja o državnozbornih volitvah

Javnost, ki se zanima za politiko in strankarstvo, nestrpno ugiba, kakšen bo izid prihodnjih državnozbornih volitev. Eini predvidevajo zmago demokristjanov z absolutno večino, to je z več kot polovico glasov, drugi pa prerokujejo napredek laičnih strank. Komunistom nihče ne o-beta napredovanja, ampak kvečemu nazadovanje.

Kar se krščanske demokracije tiče, ni moč trditi niti, da bo napredovala in odnesla absolutno večino glasov ter poslanskih sedežev niti, da bo nazadovala. Vse kaže pa, da so demokristjanski voditelji precej zaskrbljeni i zaradi načina, kako na volitvah nastopiti i zaradi izida volitev samih. Menda so se, sprli s svojimi nekdanjimi sodelovalci, zlasti z liberalci. Preveč so se postavljali s svojo strankarsko močjo ter s tem zaostriili nastope liberalcev proti sebi. Položaj je postal že tako resno nevaren za demokristjane, da so cerkveni krogi posegli vmes in precej jasno namignili potrebo po iskanju sodelovanja med sta-

rimi prijatelji sredinske koalicije, demokristjani, saragatovci, liberalci in republikanci. Cerkevni krogi se namreč »bojijo« zaostritev protiklerikalne politike laičnih strank, kar bi seveda samo škodovalo cerkvi in končno tudi demokristjanski stranki.

Na drugi strani moramo reči, da je propaganda laičnih strank sicer res močna in zaostrena proti demokristjanom, da pa ni še tako živa, da bi lahko učinkovito vplivala na pritegnitev znantnega števila volilnih glasov k sebi na škodo demokristjanov. Potrebni bi bili intenzivnejši nastopi in poljubnejši argumenti za prepričanja volivcev o nevarnosti enostrankarskega demokristjanskega režima, ki bi se lahko sprevergel v diktatorsko obliko.

To seveda v primeru, če so laične stranke res prepričane, da predstavlja demokristjanska stranka kakšno tako nevarnost.

V levičarskem taboru so komunisti, ki se ob raznih upravnih volitvah sicer res uveljavljajo. Pri državnozbornih volitvah pa utegnejo ostati na višini glasov od leta 1953, li pa celo nekoliko nazadovati. Nasprotno ima Nennijeva stranka precejšnje izgleda za uspeh. O tem so menda tudi komunisti sami prepričani, ko očitajo Nenniju, da se preveč laskavo približuje demokristjanom in skuša doseči z njim sporazum za bodoče sodelovanje v vladi.

In končno desničarji. Tu vse kaže, da bo Laurova monarhistična stranka odnesla levji del desničarskih glasov, to je monarhistov in novih fašistov ali mislonovcev. Tudi Lauro sam upa na tak uspeh, ki mu bo nudi' priložnost za sodelovanje z demokristjani pod pogoji, ki bi jih rad sam narekoval.

Zaključek današnjega ugibanja bi bil torej sledeč: demokristjani bodo sicer verjetno napredovali, ne bodo pa dosegli

GOSPODARSTVO

NA VRTU: v februarju lahko sejemo povrtnino kot n. pr.: radič, solato, petršilj, ohrovt (vrzote za presajanje), itd. Pravilno je, da zemljo, kamor bomo sejali povrtnino, že pred zimo pognojimo s hlevskim gnojem, ali pa še bolje, da je bila prejšnje leto pognojena. Ves prostor porazdelimo gredice, ki naj bodo 1.20 m široke, stezica med posameznimi gredicami pa 30 cm široka. Če smo letos pognojili z gnojem, smemo sejati samo radič, solato in ohrovt; če pa pognojimo z mešanecem (kompostom), bomo sejali rdečo peso, por, česen in čebulo. Zemljo, katero pognojimo samo z umetnimi gnojili, t. j. zemljo, ki je bila lansko leto pognojena z mešanec ali gnojem, pa bomo posejali s petršiljem, zeleno in korenčkom. Te zadnje rastline ne smemo sejati v zemljo, ki je bila letos pognojena z gnojem, ker bi jih v tem slučaju napadla korenška plesnoba in bi le slabo uspevale. Česenj in čebulo lahko sadimo tudi v zemljo, jo pognojimo samo z umetnimi gnojili, in sicer v količini po 8 kg. na 100 kvad. metrov. Najbolje je rabiti celovito gnojilo, kakor PKN, TRIFERTIL ali Ternape, ali pa enako količino umetnega gnojila, ki ga sami pripravimo iz dveh delov superfosfata en del kalijeve soli in en del žveplenokislega amonjaka. Umetno gnojilo potrosimo po vrhu gredic in dobro premešamo, da se spoji z zemljo pred setvijo. Če pride umetno gnojilo v dotiko s semenom, bi lahko škodovalo ka ljenju.

absolutne večine glasov. Liberalci, nennijevci in Laurovi monarhisti bodo verjetno tudi napredovali.

Bodočo vlado pa utegnejo sestaviti demokristjani ob treh možnostih sodelovanja: a) saragatovci, liberalci in republikanci, ali pa z Nennijevimi socialisti odnosno z Laurovimi monarhisti.

Seja občinskega sveta v Doberdolu

V soboto 1. t. m. se je vršila v Doberdolu seja občinskega sveta, na kateri so odobrili dela za nujne poplave pri črpalni domačega starega vodovoda, ker ni moči začeti s popolno obnovo. Stroški za ta nujna popravila znašajo 4 milijone lir, ki jih bo nosila država.

Nadalje so na seji odobrili načrt in stroške v znesku 2 milijonov in pol lir za potegnitev prvega kosa nove vaške ceste v Jamljah. To delo mislijo izvesti v lastni režiji in s prispevkom iz sklada zimske pomoči.

Potem so odobrili seznam revnih, ki bodo prejeli brezplačno zdravniško, zdravilniško in bolnišniško pomoč.

Zupan g. Jarc je počel svetu, da bo družba SELVEG v kratkem lahko začela z delom za napeljavno električne luči v Dol, ker da je zadevni načrt že skoro odobren in čaka samo še potrditev tehničnega urada.

Slednjič je svet izrazil željo, da bi v Dolu sezidali novo cerkvico, da bo lahko prosta še druga učilnica tamkajšnje šole, ki sedaj služi verskim namenom.

Pripominjamo, da je za obnovo ceste v Jamljah in za napeljavno električne luči v Dolu dal pobudo in se zanimal že prejšnji občinski odbor in svet.

Kako, da se še danes vse to ni izvedlo?

Čg. Karel Reja 70-letnik

V Rupi, v občini Sovodnje, kjer službuje, je 7. t. m. slavil 70. leto svojega rojstva župnik čg. Karel Reja, rodom iz Dobrovoega v Brdih. Gospod župnik Reja je dober gospod, mirnega prijaznega in vedrega značaja. Zato pa je tudi zelo priljubljen med domačini v Rupi in okolici kakor tudi povsod, kjer je v dolgih letih svojega duhovniškega poklica služboval. Cestitkam k sedemdesetletni rojstvu, ki jih te dni od vseh strani prejema, se pridružujemo tudi mi in mu kličemo: Se na mnoga leta!

Nagrajeni dijaki

Med drugimi so bili nagrajeni tudi sledeči dijaki slovenskih šol v Gorici: Češćut Marija iz Sovodnje, dijakinja klasičnega liceja, ki dobi 60.000 lir, Lucijan Makuc dijak nižje srednje šole in Briško Jožica dijakinja strokovne šole, ki dobita vsak po 30.000 lir.

Vsem trem, ki se tako lepo odlikujejo, naše čestitke!

Obvestilo beguncem

V torek, 18. februarja, se ob ob 9. uri delil živež beguncem in sicer od abecedne črke A do L vključno. Ostali bodo prejeli živež v četrtek 20. februarja ob 15.

Marijan Komjanc

SMRTNA KOSA

V Gorici je pred časom umrl znani trgovec na Kornu, g. Rudolf Saksida, po rodu Dornberžan. Pokojnik je bil oče prof. Saksida. Naše iskreno sožalje!

Trst noče privilegijev, ampak pravice!

(Nadaljevanje s 1. strani)

Kakor smo že dejali, je govor prof. Luzzatta Feziga izval mnogo ogorčenih kritik, pa tudi priznanj. Podtajnik senator Spallino je odklel prof. Luzzatto Fezigu pravico in sposobnost, da bi lahko kritiziral vlado. Močno je reagirala tudi Krščanska Demokracija. Republikanci in socialni demokrati so govor odobraval. Posamezne gospodarske kategorije v sami Trgovsko-industrijski zbornici so zavzele svoje stališče. Zanimivo je, da so brodolastniki izjavili, da so nepristojni, da bi se izrekli o govoru svojega zborničnega predsednika, medtem ko so pripadniki skupine trgovcev s tujino potrdili svojo solidarnost s prof. Luzzattom Fezigom. Ta je tudi odgovoril senatorju Spallinu in je dejal, da je bil kot predsednik Zbornice in dolgoletni vseučiliški profesor ne le upravičen, ampak dolžan, da povzdigne svoj glas za tržaško gospodarstvo.

Intervencija prof. Luzzatta Feziga je bila izrečena s takšnega mesta, da je vlada ni mogla prezreti. Uspela je vsaj v tem, da je tržaški problem za trenutek zopet premaknila z mrtve točke. Vprašanje je, ali je ona dala povod, vendar je dejstvo, da je ministrski svet v Rimu dne 6. februarja letos - prvič po 14. oktobru 1954 - zopet enkrat posvetil svojo sejo izključno tržaškim zadevam.

Vladno sejo je pričakovala tržaška javnost z napetostjo. Na seji, kateri je prisostvoval tudi dr. Palamara, so sklenili, da bo državni monopol odprl v Trstu tobačno tovarno, da bodo zgradili krožno železniško progno, ki bo skozi predore verala staro pristanišče z novim, zgradil bodo avtocesto Trst-Mestre, izboljšali bodo cesto in železniško progno, ki vežeta Trst z Avstrijo, zgradili bodo pomol VII in napravili razna dela v mestu in na podeželju. Obljubili so, da bodo rešili vprašanje istrskih beguncem. Ministrski svet pa ni sklenil ničesar glede proste cone, glede carine prostega uvoza življenjskih potrebščin, s čemer naj bi se znizalo življenjske stroške, glede znižanja nekaterih davkov, glede brezmnosti delnic, glede deželne autonomije in glede novih prekomorskih zvez. Zakladnemu ministru je bilo naročeno naj izdela osnutek posebne zakona, ki bo vseboval vse, kar je vlada sklenila v korist Trsta.

Glavna vladna stranka in od nje postavljeni funkcionarji so seveda pozdravili omenjene ukrepe z velikim navdušenjem. Če drugega ne, je to bilo potrebno zaradi bližnjih volitev. Toda upoštevati moramo, da je treba nakazani zakonski osnutek še pripraviti, nakar ga mora parlament še odobriti. To bo šlo zelo počasi. Opozicijske stranke so označile najavljene ukrepe, oziroma boljše rešeno obljube, kot nezadostne. Upravičeno so pričakovale, da bo vlada napovedala vsaj delno znižanje nekaterih davčnih bremen in carinske olajšave za uvoz nekaterih življenjskih potrebščin.

Ob zaključku bi omenili, da napravili na tujega opazovalca in suhoparnega računarja s statističnimi podatki Trst zares vtis, kakor da bi bila življenjska raven njegovega prebivalstva visoka. Število avtomobilskih vozil, radijskih in televizijskih naročnikov, obiskov kinematografov itd. je v Trstu visoko. To vzbuja domnevo, da je tu blagostanje doma.

Pri tem pa je treba upoštevati, da se nanašajo podobni podatki drugih pokrajin na celotno njihovo ozemlje, v katerem zavzema podeželje visok odstotek. V Tržaški pokrajini, ki obsega samo eno mesto in le par sosednjih vasi, pa veljajo ti podatki pravzaprav za mestno središče kot takšno.

Ne glede na to moramo priznati, da je življenjska raven v Trstu višja kot je bila pred vojno. Toda velik del prebivalstva živi glede stanovanj, stanovanjske opreme, oblačil, zunanjih nastopov, posesti raznih gospodinskih in drugih domačih aparatov, na kredit. Vse je kupljeno na upanje. Dober del bodočih zaslužkov je že potrošen, ker ljudje raje trošijo za zunanji blišč kot za prehrano. Ti pojavi pa so nezdravi, ker del prebivalstva živi na račun bodočnosti, ki je vedno negotova. Zato je v zmoti kdor iz teh zunanjih znakov sklepa na blagostanje tržaškega prebivalstva.

Vsekakor pa ni dvoma, da ima Trst vse pogoje za uspešen gospodarski razvoj. Trst je poklican, da igra v evropski skupnosti, v že obstoječem skupnem tržišču važno vlogo posredovalca med Srednjo Evropo in Srednjim ter daljnim Vzhodom. Zato pa je v Trstu potrebna dalekovidna gospodarska in upravna politika.

Razgovori o vsemirju

Nekako štirinajst dni bo od tega, ko je indijsko veleposlanstvo v Moskvi pridrelo diplomatski sprejem. Ob pogledu na bogato obloženo mizo se je tipično togli, na ves svet jezni obraz Nikite Hruščeva nenadoma raztegnil v nasmeh. »Zakaj, je dejal Nikita in brcnil v nogo ameriškega diplomata, »ne poskušamo priti do sporazuma postopoma? Najprej bi pričeli s predjedjo, nato bi nam postregli z ribo in končno z mesom.«

Vprašanje zapovrstnosti bogate pojedine bodoče vrhunske konference, je v tem času v polnem teku diskretnih ameriško-sovjetskih diplomatskih razgovorov. Če bi šlo po ameriškem okusu, bi najboljšo jed servirali na Luni. Kot predjed pa je ameriški predsednik sredi januarja v nekem svojem pismu Bulganinu priporočil, »vpostavitev medsebojnih znanstvenih, kulturnih stikov«. Nato pa je vsebina pisma postala resnejša. »Sedaj bi Vam, gospod predsednik, rad predložil osnutek o reševanju problema, ki ga smatram kot najvažnejšega v sedanjem svetu. Predlagam Vam pogodbo, po kateri bi vsemirje izkoristili za mirne namene. Stojimo pred odločilnimi trenutki človeške zgodovine. Sovjetska zveza in tudi Združene države so na tem, da uporabijo vsemirje za preizkušavanje raket, ki so namenjene vojaški uporabi. Prišel je trenutek, da take poizkuse preprečimo.«

Prejšnji teden so na ameriško-sovjetski mizi postregli z Eisenhowerjevo predjedjo, ki naj bi vzbudila tek. Sklenili so medsebojni kulturni sporazum. Tako bo svetovno znano gledališče Boljšoj priredilo gostovanja po Združenih državah. Medtem pa pripravljajo g. Dulles juho, ki naj bi bila precej pikantna.

Eisenhowerjev predlog za sklenitev pogodbe o vsemirju je pozdravil ves ameriški tisk s krilatico: »S sporazumom o vsemirju bomo dosegli sporazum na zemlji!« Svičarski dnevnik »Die Tat« je objavil dopis iz Washingtona, v katerem je rečeno: »Luna bi bila kar pripravno mesto, kjer bi lahko pričeli razorožitveni razgovori. Pri tem mi Američani ne mislimo na konferenco na Luni, pač pa na razgovore o Luni in vsemirju sploh. Predlazuje prepričanje, da je prišel čas, da se dogovorimo o razorožitvi, še preden se bodo pričeli križati atomski sateliti na progi Vzhod in Zahod.« List nadaljuje: »Vsemirje nudi po ameriškem prepričanju možnost za ustvaritev novega mednarodnega sodelovanja, priložnost za konstruktivno delo na področju, ki je še nedotakljivo. Če se bomo sporazumeli o demilitarizaciji vsemirja, morda ne bo

več tako težko sporazumeti se tudi o razorožitvi na zemlji.«

Tudi demokratična opozicija v Združenih državah ne nasprotuje predsednikovi zamisli. Senator Lyndon Johnson, voditelj demokratične večinske frakcije, je dejal: »Razsežnosti vsemirja nam zgovorno dokazujejo, kako malenkostni so naši nacionalni prepri. Če si predočimo vsemirje za predstražo miru, potem morajo vsi ljudi prispevati, da se ta cilj tudi doseže.«

Senator Johnson je predlagal ustanovitev »Vsemirskega poola« OZN. Svoj predlog je utemeljeval z nujno potrebo za raziskovanje in nadzorstvo nad vsemirjem, kar naj bi odstranilo napetosti med Vzhodom in Zahodom in kar bi morda tudi končalo hladno vojno.

Medtem pa so tudi OZN mobilizirali za predloge ameriškega predsednika. Predsednik OZN je obravnaval tezo: »Vsemirje pripada človeštvu. Mnenja je, da bi bi se morala OZN še pred rednim zasedanjem v jeseni resno ukvarjati z vprašanjem miru in vsemirju. Tajnik OZN Hammarskjöld je odpotoval v London, da bi Britance pridobil za nove zamisli. On upa, da bi raziskovanja vsemirja morala postati skupna zadeva človeštva, če se hočemo izogniti nepreračunljivim nevarnostim.

Nikita Hruščev je kmetom v Minsku povedal, da se pridružuje načrtu predsednika Eisenhowerja, po katerem bi vprašanje prekocelinskih raket vključili v splošno razorožitveno vprašanje, če bi

Zahod pred tem pristal na prepoved uporabe atomskih in vodikovih bomb in za likvidacijo vseh vojaških opozorišč v inozemstvu. Američani tega starega sovjetskega predloga niso zavrgli.

Zelo verjetno je, da se bosta oba orjaka sedaj, ko se tudi ameriški satelit vrli okrog Zemlje, vsaj v glavnih potezah sporazumela.

Predavanja SPM

SPM v Trstu privredi v sredo 26. februarja ob 20.30 uri v svojih prostorih v ulici Machiavelli 22-II. važno aktualno gospodarsko predavanje o temi:

Nemški povojni gospodarski čudež z ozirom na Evropsko skupno tržišče

Predaval bo stari gospodarstvenik dr. Josip Agneletto.

Ker je nemški gospodarski vzpon kažipot za bodoči evropski gospodarski razvoj, bo to predavanje vsekakor posebno zanimivo.

Lukežič razstavlja

Uspeh tržaškega slikarja Lukežiča hudo vznemirja nestrpnosti okrog videmskega dnevnika »Messaggero Veneto«, ki so se v kratkem razdobju nekaj dni kar dvakrat spravili nad njegovo osebnost. Slikarju Lukežiču lahko samo čestitamo in priporočamo obisk res lepe razstave.

Razmišljanja o polstoletnikih

»Po petdesetih letih te prime sedaj tu, čez nekaj časa te zgrabi tam...«, je v travmaju razlagal kolega, ki se je pred tednom vrnil iz bolnišnice. »Hudiča«, se je vznemiril stanovski prijatelj: »Čez nekaj mesecev jih bo pri meni petdeset, lepi izgledi...« Ni bilo časa za razpravo. Tramvaj se je ustavil na končnem postajališču in nas razkropil. Pa sem prav za bodočo petdesetletnico vzemirjenega znanca in nekaterih drugih prijateljev, ki so se že ali pa se bodo v kratkem objeli z Abrahamom, razmišljeval, razmišljeval na pragu šestdesetletnice...

Takoj za uvod moram ugotoviti, da je s petdesetimi leti duhovno dozorel, uravnotežen človek s svojimi leti zadovoljen. Pogosto pa je na svoje polstoletje celo ponosen. Ta trditve bo morda pri nekaterih zarisala nekaj ironije na obrazu, pa le za kratek čas. Kaj ni bil petdesetletnik s 47, 48 in 49 leti ves srečen, da se še ni prekucnil v drugo polstoletje, in je zato ob vsaki priložnosti tako rad poudarjal svoj četrti križ? Ali se ni kar tresel ob misli na petdesetletnico, na tisti prehod med ambicijo in resignacijo? Ali se mu ni v podzavesti neprestano dozdevalo, da drči v naročje žaltave modrosti? Petdeset prižganih svečk, - s tem tujim izročilom nas je obogatila zavezniška zasedba - pa je njegovo bojazen hitreje razpršilo kot pa prežene burjin piš svetoivanjsko jutranjo megle. Čestitke sorodnikov in prijateljev so odpirale bojazen. Že čez nekaj tednov se je bojazen spremenila v pogum.

Novopečeni petdesetletnik se je pomaknil v višji razred in se skoro zanič-

ljivo oziral po »napolzrelih« štiridesetletnikih, ki po njegovem mnenju s škripajočimi mišicami in ropotajočimi besedami igrajo tridesetletnike in se z velikimi kozarci napajajo z življenjskimi sokovi. Tretjepovojnik, tako so namreč nekoč imenovali vojaške obvezance nad petdeset let starosti, obhaja čudovita naslada, da jih ostali petdesetletniki prištevajo med sovornike. Tretjepovojniški novinec čuti v sebi povsem novo, zelo suvereno in nekoliko tudi samodopadljivo čestitljivost, rekel bi neke vrste kardinalski škrlat ali vsaj škofovski vijlet. Sedaj se končno - in to prvič v življenju - čuti resnično odraslega človeka. Odraslega, ne da bi bil tudi že ostarelo.

Ali izhaja petdesetletnica iz gole zadržanosti neke okrogla številke, prenasičene življenjskih izkušenj, ki očituje duševno zrelost in čvrstost duha? Ali je to samo varljiv odraz samoohranitve? Petdesetletnik je mnenja, da veljata zanj kar obe alternativni. Glavna zasluga petdesetletne številke pa je - po njegovem - nenaden pojav neustrašenosti. Strah je - kakor znano - zajedalec bodočnosti. Z bodočnostjo se strah preživlja in jo izpodjeda. Ko je izginil strah, se je peto desetletje utrdilo v zakonito sedanost. Petdesetletnik je nenadoma spregledal življenjsko lepoto, ki se ji je vse doslej dosledno bal pogledati v oči.

V resnici je sreča petdesetletnika velika in vsestranska. Ali ni otroška sreča šele takrat, ko zaživi v spominih? Ali ni mladostna sreča v glavnem le hrepenenje in zmeta? Ali se ne pogreza vsa sreča moških let v brezno dela, naporov, zaganjanj in skrbi? Ali ne spremlja mladostnih let neprestan strah pred starostnim propadanjem? Sreča petdesetletnika je skoraj povsem sproščena takih in podobnih bojazni. Pri tem pa je še polna prednosti, od katerih v resnici nekatere usiha, druge pa šele dozorevajo. Telo je za silo skoraj še nedotakljivo. Čudovit stroj iz stvarnikove delavnice, ki pogumno opravlja vsakdanja dela, čeprav ima za seboj na milijone kilogrametrov naporov. Potrebno je le, da ga ne štrpaciramo in posilujemo. Duh je na sami konici zmogljivosti. Čeprav je izgubil nekaj na impulzivnosti in udarnosti in čeprav šele nakazuje pot do modrosti in jasnosti, združuje vendarle iznajdljivost z izkušnjo, objektivnost s pristranostjo, vsčipe s poživžgavanji. In še nekaj: duša graciozno in uravnoteženo niha med nebom in zemljo. Tako kot nikoli prej in nikdar kasneje. Koliko pobežev iz kletke stvarnosti je zasnovala, koliko porazov doživela in preživela! Sedaj pa se smehljajo otožno in šegavo, včasih ljubezljivo skromno, včasih ljubezljivo neskrornno.

Petdesetletnik čuti svojo srečo, bolje morda ta svoj položaj, ne kot plod svojih naporov, pač pa zgolj kot sad svoje življenjske dobe. Kot darilo, ki pade slehernemu v naročje. Sploh je petdesetletnik mnenja, da prijetnosti in majhne blaženosti, s katerimi ga obispa polstoletnica, niso zaslužene. Kaj pa je pravzaprav storil? Živel je. Lahkomiselno nesmiselno. Pogostokrat tako kot je sam želel, še večkrat tako kot so drugi hoteli, vedno pa je zaupal svoji usodi. Poganjal se je za zmotami in pri tem ni zgrabil za resnico, kvečjemu za lastno resnico.

Naj bo že tako ali drugače, petdesetletnik bi - kljub poudarjenemu zanikanju - svoje dobe ne zamenjal s katerokoli od tistih dob, ki jih ima za seboj. Ali je bilo njegovo življenje kdajkoli tako bogato na pristnosti in konkretnih spoznavanjih? Svet mu je zablščel v trenutku ko si ga je brez strahu in častihleplja ogledoval v tako čudežni raznolikosti kot še nikoli poprej. Najskromnejši dan mu je bil v spremstvu urejenega znanja in prefinjenih občutenj tako bogat, da se nikoli ni vlegel k počitku z nezadoščeno poželjivostjo doživljanja. Zaveš se je iz nekdanjega žepnega zrcala spremenila v zrcalo dvorano, ki tudi najnezatnejši plamenček očara z mogočnim bleskom. Kako izdatni in omamni so sedaj vsi problemi, ko si več ne utvarja, da jih je mogoče rešiti. Stiki s sočlovekom postajajo prijetni. Izkušnja jih gladi. Samospoznanje in samovzdržnost pa pripravljata tisto mešanico strpljivosti in distance, ki pospešuje potrebno prijateljstvo in se izogiblje nepotrebnega sovraštva. Zato ni nič čudnega, da dobrovzgojeni petdesetletnik napravlja vtis - če se mu približamo -, da je uspešno skleniti tudi s trdim in neizprosnim življenjem nenapadljivo pogodbo.

To se mu je v resnici tudi posrečilo, vendar je pogodba časovno omejena - vse dotlej namreč, ko pričena telo stavekati, in duša nezadržno stremi po osamelosti. Pa tudi življenje samo se ne drži pogodbe. Pogosto prihaja do neprijetnih in celo nevarnih obmejnih incidentov, ki jih petdesetletnik zaupa seveda le najbližjim ali celo samo sebi. Tako ga n. pr. obdajajo spomini na nekdanjo delovno plodovitost, ki ga trpinčijo in ponižujejo, kljub neizprosnemu odporu razuma. Ali p se občutljivo razmnoži v pravi roj številnih občutljivosti, ki jih napenja nezaupljivost. Včasih se nenadoma spet pojavlja strah, ki čisto nepomembne nedostanke riše na steno kot strahotne pošasti dokler jih zdravilni prijatelj ne izbrše.

Nekega jutra se ogleduje v kopalnici v zrcalu in se čudi, da pušča narava pri življenju bitje, ki se že resno mečka, rumeni in izgublja obliko. Ko pa se obrje, temeljito umije, se obleče, zajtrkuje in modruje o številnih bolečinah, se nenadoma prepriča, da je zrcalo na obešalniku popravilo tisto, kar je zrcalo v kopalnici pokončalo.

Tako odhaja v svet, med ljudi, ki ga navadno nepotrebno občudujejo ali nepotrebno z njim sočustvujejo.

PUSTNO RAJANJE V NICI

V teh dneh se zgrinjajo proti Francoski rivierji množice petičnih radovednežev. Med privlačne zimskošportne prireditve prištevajo tujskoprometni strokovnjaki tudi svetovnoznani karneval v Nici, »Carneval de Nice«.

Karneval v Nici pa ni kaka sodobna iznajdba tajsokoprometnih propagandistov. Ze srednjeveške kronike pripovedujejo o pustnih rajanjih. Francoska revolucija kakor tudi nemiri l. 1848 so večkrat pretrgali s staro tradicijo. Leta 1856 pa je mesto z vsem sijajem obnovilo v čast kralja Viktorja Emanuela II pustno rajanje. Takrat so pričele tudi maškerade, pustni plesi, ki so se iz Italije razširili po vsej Evropi. Tem maškeradam so v Nici dodali še slovite cvetlične bitke, »batailles des fleurs«. Ze v prejšnjih časih so na Francoski revierji poleg konfetov metali tudi cvetje. Francoski pisatelj in časnikar Alphonse Karr pa je propagiral zamisel, da bi pri pustnem sprevodu metali samo cvetice. Pri tem so ga vodili verjetno tudi trgovski interesi, saj je bil sam lastnik pomembne cvetličarne v Nici.

Cvetlične bitke vodijo na znameniti obmorski promenadi »Promenade des Anglais«, kjer se razvrščajo najdražji mestni hoteli. Izredno široka avenija je dvotirna z ogromnimi prometnimi otoki, na katerih rastejo palme, agave in narazličnejše cvetje. Neposredno ob morju so na širokem pločniku postavili v teh dneh tribune, ki nudijo izvrsten pogled na cvetlični sprehod. Sedeži na tribunah stanejo po 20.000 lir. Vstopnine na samo pisto pa so mnogo cenejše.

Cvetlična bitka traja približno dve uri. Z vozil se vsipa cvetje na gledalce, gledalci pa s svoje strani obmetavajo vozila prav tako s cvetjem. Pri tem pa

dajo koketni pogledi, navdušene pripombe, pa tudi šaljivke in zafrakcije. Iz številnih zvočnikov vzdolž dolge promenade pa donijo najnovejše popevke in uradna pustna himna, ki je vsako leto drugačna. Tuji in fotorepoterji pozabljajo na svoje filmske aparate, in celo bolničarji Rdečega križa vsi nasmejani posegajo v cvetlično bitko.

Ko je tudi zadnji voz odbrnel v daljavi, je široka avenija nastlana cvetja in šopkov, ki so jih pomandrala vozila in konjska kopita. V daljavi pa koraka kolona cestnih pomočev z vsemi modernimi čistilnimi napravami, in v dveh urah so sledovi nekrvave bitke odstranjeni. Mnogo težje pa je delo pometačev na ulici »Avenue de la Victoire« in »Place Masséna«, kjer se sprevedo nadaljujejo in se cvetlična bitka spreminja v »papirno bitko«. Nad 120 ton papirnih konfetov pokriva ulico in trg.

Z razliko od udeležbe pri cvetlični bitki, je udeležba v sprevodu brezplačna. Zvečer zažari poleg stalne ulične razsvetljave tudi še 40.000 barvnih žarnic. Za prevleko vozil in za pustne figure čez ceste uporabijo 4.000 kv. metrov lesnih plošč.

Letošnji pust v Nici je v znamenju sputnikov in gospodovnosti nad vsemirjem.

Dragoceno človeško življenje

Slo je za eno samo človeško življenje, za življenje 14-letnega dečka v Montrealu v Kanadi. Deček je poizvil večje količine spalnih praškov. Bolničarke v bolnišnici Sv. Justine so nezavešnega dečka postavile v aparat za zopetno oživljenje, mu temeljito izprale želodec in ga pridno

krmile s protistrupi. Deček je ostal pri življenju, vendar v težki nezavesti in vsak trenutek bi življenje v njem lahko ugasnilo.

Dr André Soucy se je končno domislil, da obstaja zelo učinkovit protistrup z imenom megimid. Telefoniral je v New York v Zdravstveni nadzorni urad. Odgovorili so mu pritrdilno. Na razpolago so imeli 1 gram tega zdravila, ki ga proizvajajo v Angliji.

Prav v istem trenutku, ob 23.45 je bilo pripravljeno za odlet redno potniško letalo za Montreal. Telefonično so odlet ustavili. V letalu je bilo 48 potnikov in vsi so izjavili, da so pripravljeni počakati pol ure časa. Avto Zdravstvenega urada je zdrvel proti letališču, in drago ceneno ampulo so izročili letalski skrbnici. Nato je letalo odletelo naravnost v Montreal. Na letališču je letalo pričakoval avto, in nekaj minut kasneje so nezavestnemu dečku vbrizgnili rešilni medikament. Deček se je že čez nekaj časa zbudil in smrtna nevarnost je bila s tem odstranjena.

Slo je za eno samo človeško življenje. S pomočjo modernih prometnih sredstev, z velikodušno pripravljenostjo za pomoč, s sodelovanjem in osredotočenjem vseh sil za rešilno akcijo, je deček ostal pri življenju.

Ce pomislimo, da stopa današnji svet v obdobje, v katerem zadostuje en sam pritisk na gumb, da se že v najkrajšem času uničijo številna mesta, celi narodi, milijoni in milijoni ljudi, žensk in otrok, potem gornji dogodek spodbuja k upanju, da je še vedno mogoče s sodelovanjem ljudi dobre volje učinkovito vplivati na velike probleme za rešitev človeštva pred medsebojnim uničenjem.

Rdeča kapica

SNG je za svojo 101. premiero pripravilo veselo pravljico »Rdečo kapico«. Svetovno znano pravljico je dramatisiral Danilo Gorinšek odlično pa režiral Jožko Lukež.

Naslovno vlogo je igrala mlada Neda Mijot, ki je s svojo prepričljivo igro zabavala tako mlade, kakor tudi odrasle gledalce. V svoji vlogi pa je nedvomno ugajal Silvij Kopal. Njegov »bater Bodež« je bil izreden lik tega nadarjenega igralca. Svoj strah pred volkom je tako izvrstno podal, da je prepričal vsakogar. Treba je poudariti, da je tokrat ves igralški ansambel zaigral kot že dolgo ne.

Toda ne samo odlična igra, pač pa pogled na nabitno polno dvorano otroških obrazov, je moral vsakega Slovenca navdati z nekim toplim čustvom, da je še mnogo slovenskih otrok: da je naša bodočnost živa.

POD ČRTO

Sobotna večerna sreča

Ni bilo posebno težavno iztakniti njeno domovanje. Stanuje namreč pod nami, v enem izmed tistih novomodnih stanovanj kjer imaš eno samo sobo za sprejemnico in spalnico.

»Ah, vi stek, me je sprejela, ne posebno vesela mojega obiska. Sam pa sem bil nemalo presenečen. Trdno sem bil sklenil, da se ji bom predstavil z odličnostjo zmagovalca in z ljubeznivostjo sodnega izterjevalca, vendar iz vsega tega ni bilo nič.

Nisem pričakoval, da je to že starejša dama. Tudi z njenim pogledom, s katerim me je prezirljivo in strogo motrila, nisem računal. Bil je to pogled ostarele pustolovke, ki je zapustila grešni svet in odšla v samostan.

Na obrazu so se odražali sledovi nekdanje lepote. Z visokozapetim staro-veškim čipkastim ovratnikom je bila podobna eni izmed pedantnih čestitljivih dam, ki na dobredelnih prireditvah z budnim očesom krotijo razposajenost mladine. Ponudila mi je naslonjač, sama pa se je usedla kar na posteljo.

»Veste...«, sem zajecljal. V naslednem trenutku pa sem nenadoma občutil, da mi je od jeze vsa kri vzkipela: »Oprostite, gospa Fortuna, kaj vendarle mislite? Ze leta in leta sestavljam najrazličnejše številčne kombinacije. Uporabljam rojstne datume svetovnih državnikov, telefonske številke vseh tržaških poklicnih babic, številke in serije zelenih in rumenih tramvajskih vozovnic, številke čevljev in ovratnikov vseh tistih kolegov, ki so se uveljavili zato, ker so komunisti ali pa zato, ker so demokracisti, številke acegatskega vsakoletnega primanjkljaja, statistične podatke tržaškega pristanišča, številke vseh odlokov in preklicev odlokov

generalnega komisariata, številke novonajdenih rdečih legij, ki jih redno priobčuje »Delo«, in številke odstotkov presezkov petletke, ki z njimi krmni svoje redke čitatelje »Primorski dnevnik«, pa še številke jugoslovanskega mesa, jajc, cigaret in ostalih dobrot po ulicah in kontradah našega mesta - in vendar nič, nič in še enkrat nič. Na dan sv. Nežje je pretekle pet let, ko sem prvič in zadnjič zadel dvanajstico, ki je bila takrat še enajstica. Takrat ste mi, gospa Fortuna, poklonili 985 lir. To je vse, kar ste mi namenili. Vprašujem vas, gospa, zakaj imate zame...«, zame...«, ki v vsej svoji skromnosti lahko trdim...«

Postelja je tako močno zakrivala, da sem se pošteno ustrašil. Gospa se je dvignila. Njen obraz je odkrival vse sladkosti obilzane sladoladne vrečke. Usedla se je na stransko naslonjalo zajetnega sedla in se mi približala. To bo trinajstica, mi je švignilo skozi možgane bolj v strahu kot v srečnem pričakovanju.

Materinsko mi je pogladila razkuštrane lase. Njene oči so izgubile vso strogost, zablščale so in se obenem razžalostile. »Ubogi, mali iluzionist!« je spregovorila. »Kako?« sem razočarano zakričal. Ni mi bilo jasno, ali je to žalitev ali kompliment.

»Ubogi, mali iluzionist!« je ponovila in njen čipkasti ovratnik je vztrepetal. »Kaj ne vidiš, da sem se postarala? In starost sili človeka, da se ozre po kakem stalnem nameščenju. V prejšnjih časih seveda...« Prožno je vstala, raztegnila roki in uprla pogled v strop, kot da bi hotela na podeželskem odru odigrati ljubavno sceno. »V prejšnjih časih da, takrat ko sem bila še mlada in lepa, ko je bilo na tej zemlji še nekaj mož, resničnih mož...«, takrat sem razdajala srečo s polnimi prgišči pustolovcem, sleparjem in velikim, drznim iluzionistom vseh vrst...«

Poskušala je zaplesati, pa je izgubila ravnotežje in se z globokim vzlihom za-

vallila na posteljo. Glava ji je zlezla v ovratnik s čipkami, roki je uprla v obilne boke. Nenadoma pa se je vzravnala in me spet strogo premerila od glave do pet: »Gospod, kaj vi tega ne razumete? Saj sem vendar v državni službi s pravico do pokojnine. Sreča je zadeva državnega proračuna v večnem mestu. Srečo pa izročamo samo v zanesljive roke. V take, ki so rentabilne za državo. Poleg tega dopuščamo od časa do časa, zaradi množičnih dražljajev, nekaj duška tudi slučajnosti.«

Spet se je usedla na stransko naslonjalo: »Tvoji izgledi, moj mali iluzionist... Mi morda eno kavo?«

»Hvala!« sem jo zavnil, »nimam dela čez glavo.«

»Vem«, se je posmehnila, »sobotna je in kartelo moraš še pravočasno oddati... No, čim več sreče!«

Pepi Grinta

Šempeterski zlatar

Kot študent sem živel v Ljubljani in se stalno kopal v dolgovi. Moj oče je bil odlični računar in je v svo natančnostjo do zadnje pare določeval moje najpotrebnejše izdatke. Vsak mesec mi je nakazal denar za študij, za knjige, za sobo in hrano pri Ražmu na Zabjeku.

Kje pa naj jemljem denar za kino, za plesne prireditve, za gledališče, kavarne in gostilne zase in za dekleta, tega mi oče ni povedal. Instrukcije mi niso dišale, in ljubljanski dijaki so bili v tistih časih vse preveč izbrani in prerušeni, da bi inštruktorska konjunktura vsaj pred semestrom ali konec šolskega leta zaživel. Ni mi torej preostalo drugega kot dolgoletje.

Od časa do časa sem poprodal nekaj spominov, ki so mi jih v teku let zbrale tete, strici in drugi redki slučajnostni dobrotniki. Navadno sem zahajal na Šempetersko cesto k zlatarju. (Možakar je

najprej dobil mojo zlato birmansko uro). Kupoval je obrabljene zlato zobne kro- ne in mostičke, staro srebrno jedilno orodje, prstane, cekine in podobno šaro. Od mene je kakor rečeno najprej prejel zlato birmansko uro, potem pa še debelo krvatno iglo benečanske izdelave, družinski spomin na teto Spelo. Nato so odšli k njemu zlati manšetni gumbi, ki mi jih je poslal stric iz Amerike. Končno pa mi je ostal le še težak zlat prstan z monogramom. Trdno pa sem se odločil, da ga izpod cene ne prodam. Šempeterski nakupovalec je bil izreden strokovnjak v prisklivanju cen navzdol, pri svojih nakupih. Pa sem se odločil, da mu prstan pošljem po pošti.

Pismo je glasilo nekako takole: »Velepoštovani gospod! Priloženo Vam pošiljam prstan, ki Vam ga ne preupustim izpod 3500 dinarjev. Če se Vam zdi cena previsoka, Vas prosim, da mi prstan vrnete z obratno pošto.«

Dva dni in dve noči sem nestrpno čakal odgovora. Tretje jutro pa mi je pismonoša prinesel priporočen paket. V njem je bila majhna škatlica, kakršno uporabljajo zlatarji. Bila je zapečatena. Paketiču je bilo priloženo pismo: »Spoštovani gospod! Nudim Vam 2000 dinarjev za prstan. Če ste pripravljeni prstan prodati za to ceno, mi, prosim, vrnite škatlico ne da bi jo odprli. Če pa Vam moja ponudba ne ugaja, si škatlico s prstanom kar obdržite. Z odličnim spoštovanjem.«

V salamenskih težavah sem bil. Kaj naj počnem? Šempeterskega zlatarja bi premlatil, če bi ga imel v tem trenutku pred seboj. Končno pa sem se le odločil. Ne boš ga dobil! Z jezo sem odprl zapečateno škatlico. Lahko si predstavljate moje presenečenje, škatlica je bila prazna. Namesto prstana je ležal na dnu listek. Možakar je na njem zapisal: Zmagali ste! Plačam za prstan 3500 dinarjev.«

Zagata jugoslovanskega gospodarstva

Kadarkoli so v časih obeh nacifašističnih diktatur svobodoljubni in nepodkupljivi Nemci in Italijani dvignili glas proti teroristični kliki in njihovemu samopoveličevanju s spletenjem zlasti mladine in z množičnim skandiranjem obeh imen žalostnega spomina, so jih režimski rjavi in črni časniki plačenci ozmerjali z izdajalci in sovražniki lastnega naroda in države. Tudi rdeči diktatorji in njihovi časniki priskledniki niso drugačni, saj so učenci iste šole. Zato imajo njihova zmerjanja prav tako moralno ceno, s kakršno so se proslavili že davno pozabljeni nacistični in fašistični pisuni. Resnica je prva temeljna korenina nepotvorenega patriotizma. Toliko za uvod poklicnem »patriotom« in njihovi obrabljeni lajni o »sovražnikih Jugoslavijev v tujini, s katero je Tito spet enkrat repetiral hitlerjevsko in mussolinijansko duhovno dediščino o patriotizmu, in jo njegovi lakajski pridno vrtijo.

Oglejmo si danes nekaj resnic o titovskem gospodarstvu, ki ga jugoslovanska komunistična propaganda prav v teh dneh spet prikazuje v potvorenju luči.

V prvih tednih letošnjega leta so jugoslovanski komunisti na dolgo in široko razpravljali o »nadalnem dviganju življenjske ravni v Titovi Jugoslaviji«. S takimi in podobnimi zatrjevanji se je proslavil že prvi grobar jugoslovanskega gospodarstva in socialnega življenja, umrl Boris Kidrič. Ta je pred osmimi leti sugotavljale, da se je življenjska raven jugoslovanskega prebivalstva dvignila za 7 odstotkov nad življenjsko raven »nilek« Jugoslavije. In nihče doma ni tvegal te laži ovreči. Sicer pa je trditve v resnici veljala zanj in za nekaj stotisočev partijskih sinekuristov, revolucijskih in vojnih dobičkarjev.

Sedanje veliko zanimanje jugoslovanskih komunistov jasno dokazuje, da so komunistični poglavarji končno le spoznali, da je prav vprašanje mezd in plač osrednji problem »novega razreda« in s tem vprašanje obstoja ali pogina diktature.

Bistveni dvig realnih zaslužkov je izvedljiv samo če se diktaturi posreči dvigniti produktivnost industrije in kmetijstva. Pri teh naporih pa je diktatura popolnoma odvisna od dobre volje milijonov delavcev in uslužbencev. Teh naporov pa pri ogromni večini zaposlenih ni. Nihče na svetu ni voljan spričo beraskih mezd in plač storiti več kot je neobhodno potrebno. Prav ta splošna miselnost kmetov, delavcev in nameščencev v Titovi Jugoslaviji je najboljšje spričevalo o »priznanosti« ljudskih množic vladajoči diktaturi. Nestorilnosti delovnega ljudstva so resnični volilni izidi ljudske volje v Titovi Jugoslaviji.

Zasluzki so se dvignili iz predvojnih časov za 4 do 10 kratno vrednost. Življenjski izdatki pa so se povečali za 20 kratno vrednost. Res je, da so izdatki za stanovanje, električno energijo in prehrano relativno nizki, zato pa so se oblačila dvignila za 25 kratno vrednost. Položaj družin s številnimi otroki je nekoliko lažji, ker uživajo družine za vsakega otroka po 3000 dinarjev mesečnih družinskih

doklad, kar pa ne velja za kmete in obrtnike. Res je tudi, da v nekaterih podjetjih razdeljujejo dosežene dobičke.

Pri upoštevanju vseh teh okoliščin pa je neizpodbitno, da je realni dohodek najmanj za 20 do 30 odstotkov pod predvojno višino. To velja za delavstvo. Za uradništvo pa je položaj še znatno neugodnejši. Najneugodnejši pa je verjetno za vodilno osebje upravnega in trgovskega značaja.

S 1. januarjem so na novo uredili mezde in plače. Kljub nominalnemu povečanju prejemkov za okrog 40 odstotkov pa so davčni in socialni odtegljaji tako visoki, da znaša čisti povisek komaj 13 odstotkov. Ti poviseki pa so avtomatično pogнали cene živihom navzgor in to v večjem obsegu kot pa znaša povisek prejemnikov.

Režimovci so spričo teh pojavov v resni zagati, ki ne obljublja nobenega izhoda. Nezaupanja med kmečkimi prebivalstvom ni moč odpraviti in niti zmanjšati. Jugoslovanski kmet ne veruje nobeni režimski besedi več. Med kmetijskimi pridniki in industrijskimi proizvajalci vlada nesozmerje, ki tudi najbolj dobrohotnemu kmetu jemlje vsako zaupanje v režim. V preteklem letu je morala Titova Jugoslavija uvoziti 9.000.000 ton pšenice. »Nilek« Jugoslavija je ogromne presežke žitaric izvažala. V zadnjem času je Tito spet prejel zagotovilo o dobavi ameriške pšenice za 36 milijonov dolarjev. Mast pa v tem času uvažajo iz Nizozemske. pred vojno je Jugoslavija krmila Avstrijo

in tudi druge dežele s svinjino in svinjsko mastjo.

Absolutna nezadostnost jugoslovanske produktivnosti pa se ne izraža zgolj v realnih prejemkih, pač pa v izredno visokih vojaških izdatkih, stroških za vzdrževanje policije in vohunov in v socialnih izdatkih, ki spravljajo jugoslovansko trgovinsko bilanco v skrajno neugodno položaj. Medtem ko je l. 1939 znašal jugoslovanski izvoz 5047 milijonov dinarjev, uvoz pa 4975 milijonov dinarjev. Je bila trgovinska bilanca aktivna. Leta 1956 pa je znašal izvoz 9701 milijonov dinarjev, uvoz pa kar 142.243 milijonov dinarjev. V prvem polletju 1957 so znašala pasiva trg. bilance 73580 milijonov dinarjev.

Kaj bo z gospodarjenjem po uresničitvi skupnega evropskega tržnice je težko uganiti. Verjetno bodo jugoslovanski komunisti poskušali povečati izvoz proti vzhodu in v prekomorske dežele.

Za kritje primankljajev plačilne bilance je Jugoslavija odvisna od pomoči prijateljskih dežel. Položaj pa se bo še poslabšal, če se bo izmenjava dobrin z zahodom še nadalje manjšala. Ze sedaj se kažejo posledice preloma diplomatskih stikov z Zahodno Nemčijo. Mnoge zahodnonemške tvrdke so stornirale naročila, sklenjena na zagrebškem velesejmu. Na drugi strani pa so odtegnila naročila povrtine in sadja.

Vso pozornost poskušajo jugoslovanski komunisti osredotočiti na tujski promet. Tu pa je zasebna pobuda neizogibna.

TRŽAŠKI PREPIHI

Studentovski prepiri

Poučen pogled v visokošolsko socialno življenje v Titovi Jugoslaviji nam nudi beograjska »Politika« s prispevkom viškošolca Milovana Ilića. Ta piše takole:

»Kako lepo je študentovsko življenje«, pravijo nekateri (navadno tisti, ki niso študenti).

Studentovsko življenje je danes pasje življenje, pravijo drugi (navadno tisti, ki to življenje poznajo iz mladostnih let).

»Studentovsko življenje vendar ni od muh, trdijo tretji (navadno študenti sami).

Jaz sem (eden izmed tretjih) postal po materini volji: »Pazi se«, je dejala, v Beogradu so prepiri pogosti!

Izogibal sem se preprirov, vendar se nekaterih nisem mogel otrešiti. To so predvsem preprirov z gospodinjo, preprirov na fakulteti, preprirov z dekletom in preprirov z menzo.

Z gospodinjo se pogosto spoprime. Najhujši in najdražji preprirov z njo so okrog prvega v mesecu. Ko sem se vselil, nas je bilo v majhni sobi pet. Kasneje se je gospodinja nenadoma pričela mehčati od samega usmiljenja do soljudi. Hudo jih je bilo, da drugi študenti nimajo postelje, zato jih je sprejela še nekaj. Tako nas je sedaj dvanajst. Živimo kakor pač živimo. Ko čutimo, da nam v sobi primanjkuje zraka, odpremo okno na stečaj. Za take operacije ne plačamo ničesar.

S fakulteto se le redkokdaj preprirovam. Ti preprirov pa so tudi najnevarnejši.

Z dekletom se preprirov vsak večer in ti preprirov zelo neugodno vplivajo na moje finančno stanje. Da bi jih vsaj deloma odstranil, sem kupil načrt beograjskega mesta. Ze na prvi pogled pa sem opazil, da je nepopoln. Zato sem vanj vrisal vse slaščičarne, kinematografe, gledališča in podobne nevarnosti za mojo skromno listnico. Ko se sedaj z dekletom sprehajam po mestnih ulicah, se skrbno izogibljem vseh teh nevarnosti.

Večkrat ji zagotavljam, da jo imam rad, in ona je o tem tudi prepričana. Tudi sama zatrjuje, da me ima rada. Njene besede na dolgo pozvanjajo po mojih praznih žepih. Kar strah me je ob misli, da bi tega zvonjenja tudi sama ne zaslišala. Kaj bi se z menoj zgodilo?

Z menzo se preprirov sprti kar potrikrat dnevno. Na vse pretege se poskušam izogibati ostrim preprirov, vendar sem pri tem navadno premaganec s praznino v trebušni votlini.

Menza mi nadmešča mater (vendar me močno spominja na mačeho). Menza me preprirova. Mnogo romanov sem prečital v menzi ob čakanju na postrežbo. Dobršen del svoje mladosti prepriroval v menzi. (Uboga moja mladost!)

Ob vsakem čakanju na postrežbo, se mi prikaže takale podoba:

Drobne študentovske glave so zatopljene v globoke misli, v skrbi in preudarke. Pa jim pri tem zaskripeljejo čreva.

V ostalem vladajo v menzi čudne navade. Najprej čakaš. Potem prinesejo na mizo kruh. Pa spet čakaš. Nato ti postrežejo z vilicami. Pa spet čakaš. Končno se pojavijo krožniki (sladki naši, napolnjeni krožnički). Študenti pričenjajo z iskanjem mesa. Včasih se dogaja, da ga nekdo v resnici tudi iztakne.

In tako krožniki prihajajo in odhajajo. Zdi se mi, da kljub vsemu prihajajo nekoliko obilnejši kot pa odhajajo, kar pomeni, da študenti le jedo. (Blagor študentom!)

Brez komentarja.

Opozorilo dvolastnikom

Vladni generalni komisariat sporoča, da se morajo dvolastniki pri obdelovanju svojih zemljišč na oni strani državne meje držati odsele dalje sledečih predpisov pri prevažanju poljskih pridelkov čez mejo: Vložiti prošnjo na carinarnico v Trstu in v njej morajo označiti zemljišče, kakor jih navaja dvolastniška knjižica in vrsto ter količino pridelkov, ki jih mislijo prepeljati čez mejo. Prošnjo mora overoviti Kmetijsko nadzorništvu. Vzorce o vlaganju prošenj dobijo dvolastniki na županstvih, ali pa na Kmetijskem nadzorništvu.

PODPIRAJTE SDD

DAROVI

Za tiskovni sklad »Demokracija« ob priliki 10 letnice SDZ daruje g. V. J. iz Zgonika 2.225 lir; namesto cvetja na grob pok. Alojza Kalina iz Opčin g. A. G. iz Proseka pa 2.000 lir. Prisrčna hvala.

Za SDD so darovali: ga Zega iz Trsta ob prvi obletnici smrti soproga 5.000 lir; v počastitev spomina pok. Alojza Kalina daruje g. Ignac Marc iz Trsta 2.000 lir, Hranilnica in Posojilnica iz Opčin 5.000 lir; družina Srebotnjak pa 2.000 lir

Prisrčna hvala

V fond za onemogočeno upokojeno učiteljo so darovali: g. prof. Ivan Rudolf iz Trsta 1.000 in g. učitelj Anton Tušek iz S. Martino di Venetze (Rovigo) 1.000 lir.

Posnemajte

Uredništvo in uprava: Trst, ul. Machiavelli 22-II. - tel. 3-62-75

Goriško uredništvo: Gorica, Riva Piazzetta 18-I.

CENA: posamezna številka L 30.—

Naročnina: mesečno L 50.— letno L 600.—

Za inozemstvo: mesečno L 90.— letno L 1000.—

Poštni čekovni račun: Trst št. 11-7223

Odgovorni urednik: Prof. IVAN RUDOLF

Tiskarna Adria, d. d. v Trstu

Titovska svoboda in pravica

Bivšega podpredsednika Jugoslovanske socialdemokratske stranke, 73 letnega Aleksandra Pavlovića je pred nekaj dnevi beograjsko ljudsko sodišče obsodilo na osem let in pol ječe. Sedemdesetletnega Bogdana Krekića, enega izmed ustanoviteljev JSDS na sedem let ječe in profesorja pravne fakultete beograjskega vseučilišča, Milana Zajevića na štiri leta ječe.

Prva dva obsojenosti so komunisti obdoličili, da sta sestavljala skupino, ki naj bi odstranila Titovo vladavino, tretjega pa so označili za »sokrivca« ostalih dveh.

Obsojencem, ki so jih zaprlil - kakor smo v »Demokraciji« poročali - ob božičnih praznikih 1957, so nadalje očitali, da so skrivali v svojih stanovanjih rokopise, v katerih se zahteva odstranitev diktature. Poleg tega so obsojence obtoževali, da so med vojno sodelovali s četniškimi gibanjem.

Krekić in Pavlović sta izjavila, da sta socialna demokrata in da zagovarjata v političnem razvoju evolucijo in ne revolucije. Najdeni rokopisi niso bili namenjeni propagandi, pač pa izražajo lastne misli.

Stari, pogumni Pavlović je izjavil v svoji zaključni besedi, da ni demokracije brez socializma, pa tudi ne socializma brez demokracije. MI SMO PRISTASI MIRNEGA RAZVOJA IN VERUJEMO, DA BO TA TUDI ZMAGAL. MI SMO PROTI NASILJU KOT SREDSTVO ZA POLASTITEV OBLASTI IN ZA VLADANJE. ZAMISLI SOCIALNE DEMOKRACIJE SO ZAMISLI SVOBODE IN NAPREDKA!«

Obtoženi Krekić pa je izjavil: »V USTROJU ZAHODNIH DEMOKRACIJ SE VLADE ZAMENJUJEJO S SVOBODNI MI VOLITVAMI. POD TOTALITARNO VLADAVINO PA VLADE NI MOGOCE ZAMENJATI, KER NI STRANK IN KER VLADE NAD LJUDSTVOM ENA SAMA STRANKA. VLADO JE MOGOCE PREKUCNITI Z DRŽAVNIM UDAROM, PA TUDI S POSEGI TUJINE V NOTRANJE ZADEVE DRŽAVE ALI PA Z REVOLUCIJO. TAK RAZVOJ JE V RESNICI MOGOČ!«

Teh nekaj krepkih resničnih besed iz ust pogumnih ljudi, ljudi tistega pokolenja, ki ni bilo vajeno lizanja korobačev, s katerimi diktatorji krotijo zaslužnjene narode, je poglavo kri sramu v glave tistih tigrovskih jezdecev v Titovi Jugoslaviji in tudi pri nas, ki so v peklenskem vrtincu strahovlade izgubili ravnotežje svojih dedov in očetov. Ali so se zbudili zasuti sledovi vesti, značajnosti in močastosti v srcih in mišicah njihovih potomcev? Ali se bodo s hrbita ponorelega rdečega tigra poglavo osramočeni dediči junaških staršev?

Besede treh nosilcev jugoslovanskih izročil so pretresle ves zahodni svet. Druga socialistična internacionala z najvišjimi zastopniki socialne demokracije

je poslala Titovi komunistični vladi oster protest proti krvavi komunistični justici. Zastopniki britanske delavske stranke, francoskih socialistov, zahodnonemških in avstrijskih socialistov ter skandinavskih držav so podpisali ta protest in s tem svečano obsodili ravnanje titovskih posnemalcev nekdanjega zloglasnega fašističnega posebnega sodišča.

Sreča naša, da na demokratskih tleh ne sodijo ljudi »ljudskodemokratske« sodniki, saj bi v takem primeru že zdavnaj sedeli po ječah številni komunistični in titovski poglavarji - in tudi mi. Mnogi pa bi že leta in leta trohneli pod zemljo.

Beograjska obsodba je en nauk več, kaj je teror in kaj svoboda. Nauk za slovenske volivce, nauk pa tudi za številne titovske modrijane vključno D. H. pri »Pr. dn.«, saj ga je prav ta obsodba spet enkrat pošteno lopnila po zobeh in zbrisala vsa njegova za lase privlečena moraliziranja.

† Martin Okretić

Zadnji dan januarja smo spremili k večnemu počitku starega mlinarja, g. Martina Okretića, ki je bil zelo znan ne samo po vsem Krasu ampak tudi po Furlaniji. Dosegel je visoko starost čez 88 let ter je bil do zadnjega pri popolni zavesti. Umrl je v krogu družine pok. sina Emila, ki že sedem let počiva v lastni grobnici v Nabrežini.

Pokojnik je bil po rodu iz Kostanjevice na Krasu. Ze kot mlad fantič je prišel v Trst kjer se je izučil kolarske obrti. Pred približno 60letji se je naselil v Nabrežini, si zgradil lastno hišo, ustanovil družino, ter opravljal svojo obrt. Kolarsko delo pa je kmalu opustil ter postavil po lastni zamisli mlino. ki je bil v tistih časih pred prvo svetovno vojno za naše kraje in spodnji Kras res nujno potreben. Vse delo je izvršil kot samouk sam. Pripravil je sam tudi več novih mlinskih strojev, ki so jih izvedenci zelo cenili. Svoje stroje je razstavil tudi na kmetijski razstavi v Trevizu, kjer je prejel pohvalno diplomu. Tudi na ljubljanskem velesejmu je večkrat razstavil izdelke svojega dela. Bil je posebno v tehničnih zadevah zelo nadarjen in delaven ter je zato pri svojem delu žel obilo uspehov.

V življenju pa je preživel tudi mnogo težkih udarcev. Leta 1920 se je v Jugoslaviji smrtno ponesrečil njegov starejši sin Karlo, ki je bil železničar. Leta 1951 se je smrtno ponesrečil drugi njegov sin, Emil, pri cestni nesreči v bližini Reke. Posebno ta udarec ga je hudo zadel, saj je bil pok. Emil namenjen za gospodarja doma. Kljub udarcem je še v visoki starosti delal in pomagal. Skrbel je za vse v hiši, pa tudi za poslednji počitek. Ze pred leti si je dal pripraviti po svojem načrtu družinsko grobnico, ki je res nekaj originalnega. Na grobnici je že več let vklesano njegovo ime. Pok. mizar Novak

Dogodki doma

SEJA SIRSEGA ODBORA SDZ V nedeljo 9. t. m. je zasedal širši odbor SDZ in obravnaval vprašanje gonje nekaterih krogov proti pravicam slovenskega jezika. Soglasno je bila sprejeta resolucija, ki jo bomo objavili v prihodnji številki.

OBČNI ZBOR A. K. JADRAN. Slovenski akademski klub Jadran je po večletnem premoru sklical 26. jan. 1958 izredni občni zbor, katerega se je udeležilo veliko število akademikov. Po sprejetju nekoliko spremenjenega statuta in po živahni diskusiji o njem, so sledile volitve v novi odbor. Rezultat glasovanja je bil naslednji: za predsednika je bil soglasno izvoljen Alojha Logar, za podpredsednika Drago Stoka, za tajnika Aldo Stančič, za blagajnika Aleksander Rudolf. V odbor so bili še izvoljeni: Zivka Marc, Sergij Vesel in Livij Valentič.

SMRTNA NESREČA slovenskega mladeniča v tujini. Pred dobrim tednom se je v Goetemborgu na Svedskem smrtno ponesrečil 19 letni mladenič Franko Periot iz Nabrežine. Delal je kot klepar na stehi neke visoke hiše, kjer mu je zdrsnilo in padel je in postal na mestu mrtav. Nesrečni mladenič je odšel komaj lansko leto na Svedsko, kjer je dobil kmalu dobro zaposlitev. Ze prej se je nastanil na Svedskem njegov brat Severin in kjer živi tudi znani slovenski umetnik - kipar Celo Periot, njegov stric.

Pokojnik je bil zelo priden in marljiv mladenič. Pridno se je udeleževal pri pevskem zboru, posebno veselje pa je imel za dramatične prireditve.

Krsta z njegovimi ostanke je prispela v soboto po zračni poti v Milan ter od tam z avtomobilom na njegov dom. V nedeljo popoldne pa smo ga spremili na zadnji njegovi poti. Kljub deževnemu vremenu se je pogreba udeležilo ogromno število ljudi od vseh krajev. Mladenič njegovi prijatelji so nosili celo vrsto vencev in cvetje katere so spremljale dekleta v belih oblekah in narodnih nošah. Nabrežinska godba in pevski zbor Igor Grušena sta se z žalostnimi postavitvami od nesrečnega mladeniča.

Počivaj v miru, dragi Franko, a teško prizadetim starišem in ostalim sorodnikom naše iskreno sožalje.

Sporočamo vsem znancem in prijateljem žalostno vest, da nas je 5. t. m. nenadoma za vedno zapustil naš predragi oče, brat, stric in svak

ALOJZ KALIN
star 74 let

Pogreb se je vršil 7. t. m. iz pokojnikove hiše na domače pokopališče. Tem potom se iskreno zahvaljujemo č. gg. duhovnikoma za žalne obrede, pevskemu društvu za zapeto žalostinko, vsem darovalcem vencev in cvetja na grob ter vsem, ki so pokojnika kakor koli počastili na njegovi zadnji poti.

Zalujoča sinova Slavko s soprogo in Vinko, brat Ivan z družino ter družine Hrovatin, Starc in Piemontesi

Opčine, 7. februarja 1958

Nadaljuje se tradicionalna

RAZPRODAJA

s prihrankom

v znani trgovini s čevlji

Donda

TRIESTE - Largo Barriera (Ex piazza Impero)